

**SIVISTYSVALIOKUNNAN LAUSUNTO
7/2009 vp**

Hallituksen toimenpidekertomus vuodelta 2008

Perustuslakivaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 1 päivänä huhtikuuta 2009 lähettänyt hallituksen toimenpidekertomuksen vuodelta 2008 (K 1/2009 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi perustuslakivaliokuntaan ja ulkoasiainvaliokuntaan ja samalla määrännyt, että pysyvien

erikoisvaliokuntien on annettava asiasta lausunto perustuslakivaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina
- johtaja Jukka Liedes, opetusministeriö
- professori Jukka Kempainen.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Tekijänoikeuslaki, vaikutusten seuraaminen

Eduskunta edellytti vuonna 2005 (HE 28/2004 vp — EV 100/2005 vp) hallituksen selvittävän toisaalta vanhojen valokuvien käyttöoikeuksia ja toisaalta historiallisiksi katsottavien valokuvien tekijänoikeussuojaa koskevat määrittelyt ja tulkintaongelmat sekä ryhtyvän tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön muuttamiseksi.

Oikeudesta valokuvaan säädettiin Suomessa erillisessä valokuvalaissa vuosina 1927—1995. Tässä laissa kaikki valokuvat olivat samanarvoisia, eikä suojan saaminen edellyttänyt tekijänoikeuden tavoin omaperäisyyttä. Vuonna 1995 valokuvan suoja siirrettiin tekijänoikeuslakiin, jolloin teosvalokuvien ja tekijänoikeuslain 49 a §:n mukaisten valokuvien suoja-aika oli 50 vuotta. Teosvalokuvien tekijänoikeuden osalta suoja-aika laskettiin tekijän kuolemasta, muiden valokuvien suojan osalta valokuvan ottamisesta.

Vuoden 1996 alussa tekijänoikeudellinen suoja-aika piteni 70 vuodeksi.

Opetusministeriön selvityksen mukaan vuoden 2006 alussa voimaan tulleet muutokset tavallisen valokuvan suojan sisältöön ovat edelleen lähentäneet teosvalokuvien ja muiden valokuvien suoja-aikaa toisiinsa. Kaikki valokuvat nauttivat samanlaista suoja-aikaa 50 vuoden ajan kuvan ottamisesta. Tekijänoikeuslaissa säädetty valokuvien laaja oikeudellinen suoja on selvä poikkeus tekijänoikeuden perusperiaatteista: suoja-aika saavat kaikki valokuvat riippumatta kuvien omaperäisyydestä.

Arkistoissa ja museoissa olevien valokuvien osalta vuonna 2007 voimaan tulleet uudet sopimuslainsäädännökset mahdollistavat vanhojen valokuvien käyttöä koskevien oikeuksien hankintaa opetusministeriön hyväksymän järjestön välityksellä. Vanhojen valokuvien käyttöoikeuksia koskeva kysymys on myös laajan eurooppalaisen selvittelyn kohteena osana eurooppalaisen digitaalisen kirjaston perustamista kos-

kevaa hanketta. Erityiskysymyksenä tässä selvittelyssä on niiden valokuvien käyttö, joiden oikeudenhaltijoita ei pystytä tunnistamaan tai tavoittamaan.

Sivistysvaliokunnan mielestä vanhoilla valokuvilla on suuri merkitys kulttuuriperinnön säilyttämisen ja saatavilla pitämisen kannalta. Jo pelkästään yksityisten ihmisten hallussa on paljon vanhoja valokuvia, joilla voi olla kulttuurihistoriallista arvoa. Sen vuoksi valiokunta pitää välttämättömänä, että kaikkien vanhojen valokuvien tekijänoikeudesta ja käytettävyydestä säännellään selkeästi.

Edellä todetun johdosta valiokunta katsoo, että lausumaa ei voida poistaa.

Saamansa selvityksen perusteella valiokunta katsoo, että seuraavien lausumien johdosta suo-

ritetut, kertomuksessa selostetut toimenpiteet ovat riittäviä tai lausumat muutoin ovat käyneet tarpeettomiksi:

— Opettajankouluttajien jatko- ja täydennyskoulutusohjelma (HE 74/1999 vp), s.178

— Kansan- ja kansalaisopistojen rahoitus (HE 112/2005 vp — EV 185/2005 vp), 1. lausuma, s.188

— Koulutuspoliittinen selonteko (VNS 4/2006 vp), 5. ja 7. lausuma, s. 191 ja 192.

Lausunto

Lausuntonaan sivistysvaliokunta esittää,

että perustuslakivaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 12 päivänä kesäkuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Raija Vahasalo /kok
jäs. Outi Alanko-Kahiluoto /vihr
Paavo Arhinmäki /vas (osittain)
Merikukka Forsius /kok
Timo Heinonen /kok
Anneli Kiljunen /sd
Sanna Lauslahti /kok

Jukka Mäkelä /kok
Mikaela Nylander /r
Lauri Oinonen /kesk
Tuula Peltonen /sd
Tuomo Puumala /kesk
vjäs. Sampsu Kataja /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marjo Hakkila.